
Příklady dobré praxe zapojování veřejnosti do rozhodování v Norsku

Úvod

Před sebou máte malý sborník norských příkladů dobré praxe zapojení veřejnosti do rozvoje místní komunity. Tyto příklady ukazují, jak je možné s veřejností spolupracovat na rozvoji malých komunit i celých městských čtvrtí. Přinášíme vám ukázky z pěti norských municipalit. Jsou zde ukázky zapojení občanů do tvorby rozsáhlých strategií, ale také ukázky toho, jak je možné s lidmi komunikovat a aktivně je zapojovat do aktivit obce a učinit z nich tak skutečně „živoucí komunitu“.

Na příkladu města Stavanger je vidět, že zapojení veřejnosti do přípravy strategického plánu rozvoje je možno realizovat pro občany zajímavou a pro město využitelnou formou. Sage-ne, městská část Oslo, ukazuje, jak je možné do života komunity a péči o veřejné prostory zapojit ty, kteří často zůstávají na okraji společnosti. V Øvre Eiker se můžete seznámit s tím, co je možné dělat proti odlivu mladých lidí z menšího provinčního města. Příklad obce Fræna ukazuje, jak je možné podporovat rozvoj tradičních forem spolkového života a zároveň ho zapojit do služeb obci. Ve Ski zase můžete vidět, jak je možné spojit informování veřejnosti úřadem s environmentálním vzděláváním.

Tato příručka vznikla jako součást projektu „rozvoj dialogu s občany jako nástroj zkvalitňování veřejné správy na místní úrovni – přenos norských zkušeností“ podpořeného tzv. Norskými fondy. Příklady jsme vybrali ve spolupráci s partnerskou organizací v Norsku, The Ideas Bank. Společně s nimi doufáme, že vám tyto příklady přinesou inspiraci použitelnou ve vašich městech. Za příklady dobré praxe jsme připojili popisy metod, o kterých se v textu zmiňujeme. Jsou napsány jako jednoduché návody, jak postupovat při přípravě interaktivních setkání s občany nebo klíčovými partnery ve vaší obci. Pokud budete mít zájem o případnou konzultaci nebo vedení takových setkání neváhejte se na nás s důvěrou obrátit.

Tým Agora CE

S občany se počítá:

Stavanger: od vizí k realitě

Metody zapojování široké veřejnosti jsou běh na dlouhou trať, ale když do toho investujete tu správnou energii a bude v tom kontinuita, lidé příště zase přijdou, až je pozvete. Vědí totiž, že to má význam a že tak mohou načerpat inspiraci.

Takto ředitel odboru životního prostředí na radnici ve Stavangeru a jeho kolegové shrnují mnohaleté zkušenosti se zapojováním občanů do plánování. Poslední akcí bylo rozvíjení scénářů spojené s workshopy v městských částech, které vycházelo ze zkušeností občanů.

Společně pro živoucí město

Tyto metody hrály klíčovou úlohu při vypracovávání nového územního plánu i energetického a klimatického plánu. To je v souladu s náročnými cíli, které vytyčil nový zákon o územním plánování, který požaduje větší zapojení veřejnosti. Město zdůrazňuje, že nový územní plán bude zaměřený na občany a na možnosti jejich zapojení pod heslem „Společně pro město plné života“.

Tři scénáře rozvoje

Externí konzultanti připravili tři scénáře založené na dřívějších i budoucích světových a národních trendech. Nešlo v nich o to, jak by měla vypadat ideální budoucnost, ale hlavní pozornost směřovala k problémům, na které se při plánování bude potřeba zaměřit. Tento obsáhlý materiál se potom prezentoval pomocí personalizovaného popisu nazvaného „Kamila a ti

druzí“, který ilustroval, jak bude vypadat každodenní život postav v každém ze tří budoucích scénářů.

Scénáře byly prezentovány při zahájení participačního procesu na semináři o budoucnosti, kterého se účastnilo 110 lidí včetně politických představitelů, úředníků, podnikatelů a zástupců občanské společnosti. Při rozdělování do skupin se tyto zájmové skupiny promíchaly. V první fázi se měli účastníci zamyslet nad tím, jak nejlépe překonat rozdíl mezi očekáváním a realitou a které služby by měly mít v období do roku 2025 prioritou. V další fázi se soustředili na jednotlivé tematické oblasti plánu: Rozmanitost a zapojení veřejnosti – Efektivní organizace – Příjemné město pro život – Regionální centrum s mezinárodními vazbami – Zdravé a kreativní podnikání. Politici se ujali role vedoucích skupin a úředníci role tajemníků. Výstup ze semináře byl potom zveřejněn na webových stránkách radnice.

11 workshopů

V průběhu následujícího měsíce proběhlo jedenáct workshopů v každé ze sedmi městských částí Stavangeru plus zvláštní workshopy pro mládež, pro přistěhovalce, pro žáky základních škol a pro „skupiny, s nimiž je zvláště obtížné navázat kontakt“. Workshopy probíhaly podle zavedeného modelu a konaly se na „domácí půdě“ účastníků. Jako vedoucí působili zaměstnanci radnice, kteří předtím absolvovali školení. Celkem se zúčastnilo přes 200 lidí ve 33 skupinách. Na prezentaci tří scénářů byl najat herec, který četl fiktivní deníky psané Kamilou, nalezené po roce 2025. Návrhy ze semináře a z workshopů se staly součástí územního plánování a byly zveřejněny na webových stránkách. Řada z nich byla natolik konkrétní, že bylo možné zvažovat jejich realizaci.

Místní Agenda 21 – zdroj inspirace

V roce 2001 získal Stavanger cenu Synergy za spolupráci napříč sektory. Porota uvedla: “Stavanger je jednou z nejambicióznějších a nejaktivnějších obcí v rámci místní Agendy 21. Město kombinuje formulování vizí a aktivizaci občanů s konkrétními kroky směřujícími k udržitelnosti.”

Vše začalo v roce 1997 při procesu vytváření vize pro městskou část Storhaug. Skupiny účastníků si měly představit samy sebe jako ptáky letící nad touto čtvrtí v roce 2020 – vysoko i nízko – a měly čtvrt nakreslit a prezentovat tak, jak by si představovali, že by mohla vypadat. O nápadech se potom diskutovalo, hlasovalo a později byly předloženy městské radě. Spolupráce mezi městem, podniky a obyvateli nastartovala řadu iniciativ, které vedly k realizaci navržených vizí, například:

- ➔ nová funkce tajemníka podporujícího demokracii na místní úrovni
- ➔ nové zelené pěší zóny a místa pro setkávání
- ➔ navazující procesy vytváření vizí v dalších městských částech pomocí metody „scénářů budoucnosti“
- ➔ „noviny pro budoucnost“, které v rámci místních novin prezentují nápady, jako by již byly realizovány
- ➔ nová partnerství mezi městem, podniky a občanskou společností

Radnice se soustředí na školení svých zaměstnanců v metodách podporujících zapojení veřejnosti. V souvislosti s důležitým zdravotnickým projektem byla například použita metoda „café dialogue“ (viz příloha)

Více informací

Olav Stav, ředitel odboru životního prostředí,

olav.stav@stavanger.kommune.no

Telefon: +47 51 50 71 22,

<http://www.stavanger.kommune.no/English/>

Příklady dobré praxe a metody zapojování občanů jsou důležité v tom, že poskytují inspiraci a zlepšují povědomí o tom, jak je možné dosáhnout demokratické a udržitelné budoucnosti.

Komunitní centrum Sagene

Demokracie – nejen pro vyvolené.

Centrum je živým střediskem, kde se schází místní komunita, jež má každý rok tolik uživatelů, kolik v jeho okolí žije lidí. Pro znovuoživení místních demokratických snah jsme zorganizovali mnoho tvořivých aktivit. Zaměřovali jsme se převážně na to, aby se do nich zapojily ty skupiny lidí, které mají jen málo příležitostí ozvat se a být viděni.

Komunitní centrum Sagene bylo spuštěno jako dočasný projekt v roce 2001. Dnes již má svou reputaci jako místo, kde se komunita může scházet, a jako ohnisko rozvoje nových snah, jež jsou důležitými doplňky formálních demokratických procesů. Cestou k tomu je aktivní partnerství s obyvateli. Městská oblast Sagene stojí před velkými změnami. Stěhuje se sem mnoho lidí a je to čtvrť s největším podílem obecních bytů v celém Oslo. Tato oblast se v průběhu dějin změnila z průmyslové, dělnické čtvrti v moderní a multikulturní městskou zástavbu. Místní politická reprezentace se proto chtěla zaměřit na konkrétní otázky, jež vyplývají z vysoké koncentrace relativně chudých lidí různého původu žijících v těsném sousedství velkých, moderních a drahých bytových domů.

Rozvoj komunity

Ředitelka komunitního centra Susan Guerra popisuje způsob, kterým centrum funguje, takto: „Je to to, čemu dalajláma říká „zásada slušnosti“, se zaměřením na společné dobro: „JÁ jsem, protože MY jsme“. Naším přístupem k práci je rozvoj komunity. Pro něco takového v norštině nemáme slovo, ale pokouším se tento koncept objasnit tím, že ustanovujeme jakousi „živoucí síť“ mezi všemi skupinami, v nichž se pohybujeme. K naší práci přistupujeme socioantropologicky. Jsme otevření, posloucháme a analyzujeme. Často s lidmi mluvím jednotlivě, procházím se po naší čtvrti a mluvím s těmi, které potkávám, o tom, jaké to je tady žít. Ptám se, co je trápí a jak by mohli chtít přispět. Je důležité, aby tato témata byla jednoduchá a blízká každodenním životům těchto lidí. To, co jsme udělali, bylo doslova otevřením dveří, a to ve všech významech tohoto slova, dodala.

Tvořivý dialog jako nástroj

S komunitou jsme vedli mnoho různých typů jednání a plánujeme ještě další. Zorganizovali jsme velká veřejná setkání, která měla formu „café dialogue“, future scenario workshopů¹, uměleckých projektů a dalších kreativních přístupů. Guerra popisuje, jak byl spuštěn projekt zaměřený **na další rozvoj oblasti**: „Zájem veřejnosti o setkání jsme vyvolali tím, že jsme vytiskli noviny s různými představami o budoucnosti.

¹ tyto techniky jsou popsány na závěr publikace.

Popsali jsme v nich, jak by mohlo okolí komunitního centra vypadat v roce 2020. Na poslední stránce byla pozvánka na veřejné setkání. A na tohle lidé zareagovali a opravdu začali přemýšlet! Četli to jako obyčejné noviny. Na setkání přišlo 150 lidí. Byli tam velmi aktivní a tohle zapojení je už neopustilo. Na celé řadě z jejich návrhů teď pracujeme," uvedla Susan.

Projekt mozaiky na zdi

Guerra a její kolegové se při organizování aktivit centra zaměřili na komunikaci v širokém slova smyslu. Neustále hledají **alternativní metody komunikace**, aby našli způsob vyjadřování, jenž spojí všechny rozličné názory a zkušenosti těch, kdo centrum využívají. Inspirováni hnutím nástěnných mozaik, jež bylo aktivní ve 30. letech 20. století v Mexiku a jež dalo hlas těm skupinám společnosti, které nebyly slyšet, zahájili projekt „mozaika na zdi“.

Ve spolupráci s fórem místní Agendy 21 Guerra a její kolegové pozvali návštěvníky centra na šest workshopů, které se konaly v průběhu jednoho celého roku. Vytvořili malby a kresby na základě vlastní individuální zkušenosti ze své místní komunity a svých přání do budoucna. Jeden místní umělec a architekt se přihlásili k tomu, že, veškeré výsledky práce workshopu posbírají a spojili je do celkového obrazu. Tato práce byla vykonávána převážně dobrovolnicky. Fórum místní Agendy 21 chtělo do své práce zapojit tolik místních lidí, kolik jen bude možné. Zorganizovali otevřený workshop na veletrhu se zaměřením na životní prostředí, jenž se koná každoročně jako součást „komunitního dne“. K dispozici bylo 100 bílých dlaždiček, na něž mohl každý namalovat svůj obrázek. Když přišel čas dlaždičky spojit do jedné velké nástěnné mozaiky, stala se zed' místem, kde se lidé mohli sejít a poznat se. „Kolemjdoucí se zastavovali a dělili se o své názory," říká Susan.

Pokud máte zájem o více informací

Susan Guerra, ředitelka Odboru udržitelnosti,
Městská část Sagene, Oslo,
susan.guerra@bsa.oslo.kommune.no
Telefon: +47 23 47 47 90,
<http://www.sagenesamfunnshus.no/>

Komunita a vize – část mozaiky na zdi (Foto: Komunitní centrum Sagene)

Fakta

Podle nového norského zákona o územním plánování je nutné budoucí rozvoj konzultovat v dialogu s občany. Městská část Sagene se spolu s jinými zúčastnila „Pilotního komunitního programu“, jehož cílem bylo inspirovat další následovníky dosažením ambiciózního cíle – revitalizovat místní demokracii, snížit spotřebu nerostných surovin a překonat propast mezi severem a jihem. Program byl podpořen norským Ministerstvem životního prostředí. Městská část se také ujala vedení evropského projektu „Lidé a politika“ www.pepol.info. Zkušenosti jako jsou ty ze Sagene nabudou díky požadavkům zákona o územním plánování na významu.

Na evropské úrovni byl v nedávné době Radou Evropy schválen dokument „Zásady dobré praxe občanského zapojení v místním rozhodování“.

http://www.coe.int/t/ngo/Source/Code_good_practice_en.pdf

Příklady osvědčených postupů a metod účasti jsou důležité pro inspiraci a stimulaci povědomí o cestách, jež vedou k demokratické a trvale udržitelné budoucnosti.

Mladí lidé vytvářejí budoucnost v Øvre Eiker

Vybudovat místo pro setkávání během 24 hodin?

„Jsme přesvědčeni, že musíte být tam, kde jsou lidé, setkat se s nimi a promluvit si tváří v tvář. Někteří lidé si myslí, že založení facebookové stránky obce je způsobem, jak změnit svět. Ti ovšem vůbec nepochopili, o co jde“.

To je zpráva, kterou s nadšením hlásá Anders Stenshorne, jenž je v Øvre Eiker zodpovědný za plánování. Do rozvoje městského centra patřil i projekt, jenž měl podpořit mladé lidi v tom, aby se účastnili vytváření své budoucnosti. S pomocí státní banky pro podporu bydlení prováděla městská část průzkumy a důkladné rozhovory i workshop pro místní mládež nazvaný „Hokksund 2030“. Z těchto činností vyplynula jasná priorita: potřeba neformálních, venkovních míst pro setkávání na úrovni ulice. Mladí lidé byli velmi nespokojeni s tím, že se téměř každé volné prostranství určené pro zástavbu brzy proměnilo v parkoviště. Proč by se nemohlo stát dočasným společenským prostorem?

Spolupráce a soustředění se na budoucnost (Photo: "Stivkuling as")

Rychlá reakce – od slov k činům

Je důležité, aby na celý proces zapojení občanů záhy navázala skutečná reakce. Městská část na kritiku a pronesené názory reagovala okamžitě. Plánuje se „kontejnerový park“, tedy volná plocha, na níž bude stát přepravní kontejner, ve kterém bude sídlit klub pro mládež. Bude spojen i s programem pro školení zaměstnanců. Podle hlasů, které zazněly, by sem mohla přesunout část svých aktivit i místní knihovna; bude zde bezdrátové připojení k internetu, občerstvení a hřiště na plážový volejbal. Díky úspěšnému plánování a spolupráci napříč sektory a s obchodní komorou město vše připravilo už letos v létě.

„Začali jsme tím, že jsme hledali dobré důvody, proč celou věc uskutečnit, spíše než 100 důvodů, proč ne. K otázkám a námitkám, které zazněly, jsme se postavili čelem,“ řekl Stenshorne. Nejdůležitějšími z nich byla cena a ztráta parkovacích míst. Někteří obyvatelé pak znepokojovala vyhlídka na to, že se v městském centru pro mládež budou shromažďovat hlučné davy. Otázka nákladů byla vyřešena tím, že při stavbě bude využit recyklovaný materiál, celý projekt bude cvičením pro

mládež a stávající fondy budou přerozděleny. „Díky spolupráci s mladými lidmi, policií i sociálními pracovníky pečujícími o blaho dětí jsme zajistili, že ve všech fázích budou do procesu zapojeni i dospělí. Obchodní komora je s projektem spokojená a všichni jsou nadšení,“ říká Stenshorne. „Projekt Kontejnerový park bude zfilmován tak, abychom zdokumentovali náš postup – a to, že je možné postavit místo pro setkávání za 24 hodin!“

Dlouhá tradice zapojení občanů

Tento projekt navazuje na dlouhou tradici rozvoje komunity prostřednictvím zapojení občanů. Byly využity různé formy dialogu, jež vytvořily prostor pro partnerství a spolupráci. Mezi ně patří:

Každoroční akce **Občanská akademie** je fórum, na němž se mohou sejít zástupci obce s občany, poznávat se a budovat pocit sounáležitosti. Probíhají diskuse o tom, co lidi motivuje k tomu, aby se komunitních akcí účastnili, jak vybudovat partnerství a jak posílit účast minoritních skupin. Na některé z výsledných návrhů jsme pak navázali. Tvořivé workshopy spolu s vystoupeními místních i pozvaných přednášejících přinesly potřebnou inspiraci.

Květinový parlament je společným projektem, jehož se účastní obec, obchodní komora a dobrovolníci. Hlavní ulice pro pěší se proměnila v atraktivní oblast, kde má obchodní sektor i široká veřejnost aktivní zájem o svůj městský prostor. Jak se blíží jaro, konají se setkání, na nichž se přidělují finance a úkoly pro sázení květin a výzdobu ulic pro příští sezónu. Dobrým vedlejším projektem je drobné školní podnikání v pěstování sazenic rostlin, které jsou v rámci projektu prodávány.

Konference prarodičů vyzývá starší občany k tomu, aby využili své schopnosti a zkušenosti ve službě mladším generacím. Koná se každý druhý rok v místních školkách. Mnoho prarodičů sem přijde děti navštívit a poskytnout jim podporu; provádějí je po naučných vycházkách, provádějí s nimi údržbářské práce a společně čtou.

Nápady a plány budoucího centra města (Photo: "Stivkuling as")

Rozvoj komunity založený na hodnotách

V roce 2000 vyvinula místní sdružení, kluby a občanská iniciativa „Øvre Eiker ukazuje svoji tvář“ společný manifest hodnot nazvaný „Spolu za komunitu otevřenou všem“. Tento manifest získal podporu obce, která se na jeho základě a na základě své vize „Vytváření dynamického Øvre Eiker společně“ zavázala k metodám práce usilujícím o začlenění a aktivní účast. Jednou z motivací pro tuto spolupráci založenou na hodnotách byla reakce na vznik místní neonacistické skupiny. Hlavními hodnotami jsou „šíření lidského porozumění, vzájemného respektu a tolerance vůči tomu, co je cizí“.

Pokud máte zájem o více informací

Anders Stenshorne, odbor plánování

anders.stenshorne@ovre-eiker.kommune.no

Telefon: +47 32 25 13 10

www.ovre-eiker.kommune.no

Norský duch dobrovolnictví žije

Dobrovolnictví v kraji Møre og Romsdal

Město Fræna má 9000 obyvatel a působí zde přibližně 180 sdružení a dalších dobrovolnických skupin. Více než dvě třetiny občanů se aktivně zapojují do veřejného života a norská Asociace místních a regionálních orgánů (KS) spočítala, že odvádějí dobrovolnickou práci o celkovém objemu 600 pracovních let.

Město Fræna se spolu s obcemi Ålesund, Rindal, Halså a Sunndal zapojilo do dobrovolnické sítě, která je součástí programu „Živoucí komunita“ (Livskraftige kommuner).

Henry Ståle Farstad se na životě a politice ve městě velice aktivně podílí. Říká, že dvěma hlavními důvody pro zapojení do dobrovolnické činnosti jsou touha lidí po vytvoření místní identity a snaha vybudovat příjemné prostředí, v němž budou vyrůstat jejich děti. Sám se účastní celé řady aktivit souvisejících s politikou, sportem, místní historií, návštěvami ve vězení, církvi apod. Vnímá je nejen jako práci, ale také jako navazování kontaktů a jako činnost, která pro lidi hodně znamená. Bez dobrovolnické činnosti podle něj místní komunity živoří a umírají.

Dobrovolnická centra

V lednu 2011 se v Ålesundu otevřelo nové dobrovolnické centrum, které je výsledkem mnohaleté spolupráce dobrovolnických skupin a sdružení. Město Fræna, která má také své dobrovolnické centrum, bylo stejně jako Ålesund jednou z prvních obcí, kde vznikla politika pro dobrovolnický sektor. V Rindalu bylo podobné centrum otevřeno v roce 2003.

Bývalá poradkyně dobrovolnické sítě za KS Synnøve Valle vydvihuje jeden výsledek spolupráce mezi „Městy pro život“ a orgány kraje Møre og Romsdal: kurz zaměřený na to, jak vytvářet koncepcí pro dobrovolnický sektor. Kurz a pokyny, které sdružení KS vypracovalo, hrají v rozvoji místního dobrovolnictví důležitou úlohu.

Spolupráce mezi dobrovolnickým sektorem a veřejnými orgány tvoří podstatu úlohy měst při rozvíjení komunity. Pro nemalý počet měst je to přirozeným vyústěním dlouholeté práce v rámci místní Agendy 21. Sdružení KS se v metodice nazvané „Společně pro lepší život“ zaměřuje na význam široce pojetého politického úsilí při vytváření politik v dobrovolnickém sektoru.

Ålesund staví na velice pozitivních zkušenostech s výbory, v nichž byly zastoupeny všechny politické strany a které byly využity například v rámci místní Agendy 21. Tato fóra fungovala jako „politické dílny, kde se vznikaly nové nápady a aktivity. Zkušenost ukázala, že konkrétní opatření zastínila mezistranické spory.“ Vznik strategického dokumentu pro dobrovolnický sektor v Ålesundu byl složitý proces a velice důležitou roli při vypracování příslušných politik sebral prostor pro dialog mezi městem a dobrovolnickým sektorem, který bude využíván i v budoucnu.

Koordinátor dobrovolníků

Jedním z návrhů bylo zavést stálé pracovní místo spojené s aalesundským dobrovolnickým centrem. Slavnostního otevření v lednu 2011 se zúčastnil starosta Bjørn Tømmerdal i nová koordinátorka dobrovolníků Siv Katrin Ulla.

– „Ted' mají dobrovolnické organizace jedno kontaktní místo, kde najdou informace i pomoc, což jim usnadní práci, a město má potřebný komunikační kanál, prostřednictvím něhož se s nimi může spojit“, řekl starosta shromážděným občanům. „Doufáme, že se nám tak podaří úspěšně řešit výzvy, které představuje spolupráce mezi veřejným a dobrovolnickým sektorem“.

Siv Katrin Ulla uvádí, že se na centrum již obrátila řada organizací včetně úřadu práce, festivalu pro seniory, místní televize, sítě psychologické pomoci a sportovních sdružení.

„Za rok uvidíme, jakým směrem se centrum ubírá“, dodává. Naši politici jsou nadšení a dobrovolnické centrum ta spousta organizací už opravdu potřebovala.

Krajské iniciativy

Konkrétním výsledkem celostátního programu „Živoucí komunity“ je, že součástí rozvojového plánu kraje Møre og Romsdal, který vzniká v letech 2009 až 2012, je cíl vypracovat „nejambicióznější politiku dobrovolnického sektoru v celém Norsku.“

Fræna: Rekonstrukce „Massinastua“, rybářského domku postaveného kolem roku 1870. (photo: Henry S. Farstad)

Podle krajské poradkyně Cariny Stokke je tento cíl nyní součástí její každodenní práce v oblasti kultury a zahrnuje neustálou spolupráci mezi krajem, městy a dobrovolnickým sektorem.

Uvádí iniciativy jako: plánovací kurzy, které město nabízí dobrovolnickým organizacím, pilotní projekt budování kapacit v tomto sektoru a prosazování rovných příležitostí, krajský kulturní festival na téma dobrovolnictví nebo dobrovolnické fórum pro setkávání na krajské úrovni.

Více informací

Koordinátorka dobrovolníků Siv Katrin Ulla
Tel. (+47) 70 16 48 62, mobil (+47) 945 22 775

siv.ulla@alesund.kommune.no

Místní politik Henry Ståle Farstad

Mobil (+47) 900 14 828

henrys.farstad@neasonline.no

Krajská poradkyně Carina Stokke
(+47) 71 25 89 02 / 482 62 671

Carine.stokke@mrfylke.no

Fakta

Celostátní program “živoucí komunity” realizuje Norská asociace místních a regionálních samospráv (KS) s finanční podporou ministerstva životního prostředí.

Příklady dobré praxe inspirují ostatní k tomu, aby je následovali, a zlepšují povědomí o možných cestách k udržitelnému rozvoji.

Koordinátorka dobrovolníků Siv Katrin Ulla říká, že dobrovolnické centrum už bylo dávno potřeba.

podpora kvality života v obci Ski:

Zapojení dětí a mládeže

Každá škola a školka v obci Ski má přístup na lokalitu v lese, kterou si může upravit podle svých představ. Když tato místa nevyužívají děti, jsou k dispozici ostatním.

Tato iniciativa začala před 15 lety jako návrh na školu v přírodě, částečně v reakci na obavy, že mnoho dětí z komunity začalo získávat nadváhu a provozovalo jen málo fyzicky náročnějších aktivit. Hnací silou tohoto hnutí jsou nadšený lesník Reidar Haugen a učitel Arne Gunnar Havnås s podporou svých kolegů z různých částí obecní samosprávy a z občanských společností, včetně sdružení majitelů půdy a humanitárních organizací.

Učení se prací

Tato iniciativa byla součástí realizace místní Agendy 21 soustředěvané ve Fóru MA 21, které je místem pro setkávání občanů a zastupitelů města. Tímto způsobem se do vytváření venkovních míst zapojilo mnoho rodičů. „Bez této spolupráce by celá věc nebyla možná. A funguje i nadále, a to navzdory opakovaným škrtům v místním rozpočtu,“ říká Arne Gunnar Havnås. Projekt je určen základním a středním školám i školkám. Díky tomu, že lesy spravuje obec, jsou nájemní smlouvy uzavřeny na dlouhou dobu.

Místo pro učení a reflexi – postavené se zapojením žáků a rodičů
(Foto: Ideas Bank)

Školy se každý rok zaměřují na specifická témata pro každou třídu. „V 8. třídě jsou noví žáci, takže hlavním sociopedagogickým tématem je snaha seznámit je spolu prostřednictvím her a soutěží. V 9. a 10. třídě pokračujeme v tématu „Sběr potravin – z přírody až na stůl,“ pokračuje Havnås. Žáci chytají ryby a sbírají lesní plody a houby a pak je venku připravují. To vše kontaktně, způsobem učení se prací. Na každoroční venkovní tábory přichází učitelům pomoci někteří rodiče.

Komunikace s každou domácností – příklad kalendáře pro životní prostředí

Ski vnímá komunikaci jako klíčový aspekt zapojení občanů. Žáci základních škol se každoročně prezentují na komunikačních setkáních, kterých se i účastní. „Pokud chceme, aby občané byli aktivní, musíme je stále dobře informovat a městská část by měla vybudovávat povědomí o svých aktivitách,“ říká poradkyně pro životní prostředí Anita Myrmælová.

Od roku 2002 obec rozdává zdarma každé domácnosti, každé firmě a do škol tzv. Kalendáře životního prostředí. Tyto kalendáře podávají informace o životním prostředí, umožňují zapojení lidí do komunitních aktivit a prezentují otázky, které musí každý z nás v souvislosti s ochranou životního prostředí řešit. Každý rok má své velké téma, k němuž se vždy ještě připojuje odpad, protože ten je pro obec klíčovou otázkou a občané sami vyjádřili, že o odpadu chtějí získávat informace častěji. Mezi další témata patří poznámky o klimatu, o invazních živočišných i rostlinných druzích, denních a měsíčních procházkách, místních možnostech pro lyžaře a podobně. Současným tématem je biodiverzita. K tomu patří i velká venkovní výstava dětských kreseb před místní radnicí. Každý měsíc je zastoupena i jedna z dobrovolnických organizací pracujících v přírodě. Občané tak získávají informace o tom, jak se mohou do udržitelného rozvoje zapojit sami.

Jednou věcí je udělat kalendář; těžší je udělat jej tak atraktivním a informativním, aby byl opravdu denně používán. Ski v tom uspělo. Je v něm celá řada užitečných informací i prázdné místo, kam si každý může zapsat poznámky o svých aktivitách a schůzkách. Jsou v něm uvedeny otvírací doby sběrných dvorů, data sběru papíru a nebezpečného odpadu, jízdní řady školních autobusů, informace o kulturních a sportovních událostech, mezinárodních dnech, fázích měsíce i datech setkání místního fóra Agendy 21.

Pokud máte zájem o více informací

Poradce pro životní prostředí, Anita Myrmael,

anita.myrmael@ski.kommune.no

Telefon: +47 64 87 85 08

Správce lesa Reidar Haugen,

reidar.haugen@ski.kommune.no

Mobil: +47 913 51 117

Příklady osvědčených postupů a metod účasti jsou důležité pro inspiraci a stimulaci povědomí o cestách, jež vedou k demokratické a trvale udržitelné budoucnosti.

Dětské kresby přitahují velikou pozornost, a to nejen od rodičů zúčastněných dětí. Jedna z mnoha vycházek s průvodcem – informace a vzdělávání (Foto: Obec Ski)

Café Dialogue á la Idébanken

Café Dialogue (Kavárna) je založena na následující myšlence:

- Neformální prostředí vytváří prostor pro příjemný dialog.
- Umožňuje v krátkém čase vytvořit hodně konkrétních nápadů.
- Dává každému příležitost zúčastnit se a přispět.
- Metoda otevírá možnosti pro společenská setkání a navazování nových kontaktů.

Fáze Kavárny

1. Brainstorming a jednotlivá kola dialogu. Každý účastník si vybere tři témata z určitého počtu témat.
2. Priority – které nápady jsou nejdůležitější.
3. Práce ve skupinách: návrhy akčních plánů.

Pravidla pro Kavárnu

- Všechny názory a nápady se zapisují.
- Pokud někdo nesouhlasí, zapisují se oba názory.
- Umožněte každému, aby se vyjádřil – respektujte cizí názory.

Jak vést správně Kavárnu?

1. fáze – Brainstorming

- Vyberte jedno zastřešující téma a několik dílčích témat. Minimálně vymyslete tři témata. Lepší je však vymyslet více témat, aby si účastníci mohli vybrat.
- Všichni se zúčastní diskuze o třech tématech během tří kol.
- Stoly jsou uspořádány jako obyčejná kavárna. U každého stolu je „hostitel“, což je vlastně moderátor/ka.
- U každého stolu je jedno vybrané téma k diskusi.

- Úkolem moderátora/ky je motivovat účastníky, aby sdíleli své nápady a návrhy na dané téma. Zajišťuje také, aby se ke slovu dostal každý účastník.
- Moderátor/ka dohlíží na to, aby se všechny nápady zapisovaly na „ubrus“. Účastníci mohou zapisovat své nápady.
- Kolo končí podle pokynu. Délka kola závisí na tématu a počtu účastníků. Jedná se o brainstorming a tak postačí cca 15 minut. Pak všichni kromě hostitelů – moderátorů volí to téma k diskusi, které je zajímavé a odcházejí ke stolu, který je k tomuto tématu určen. Tak vznikají nové skupinky.
- Moderátor/ka zůstává u stolu a pro každou následující skupinu shrnuje obsah předchozí diskuze.
- V závěru každý moderátor/ka představuje posluchačům výsledky všech diskusních kol u jednotlivých stolů.

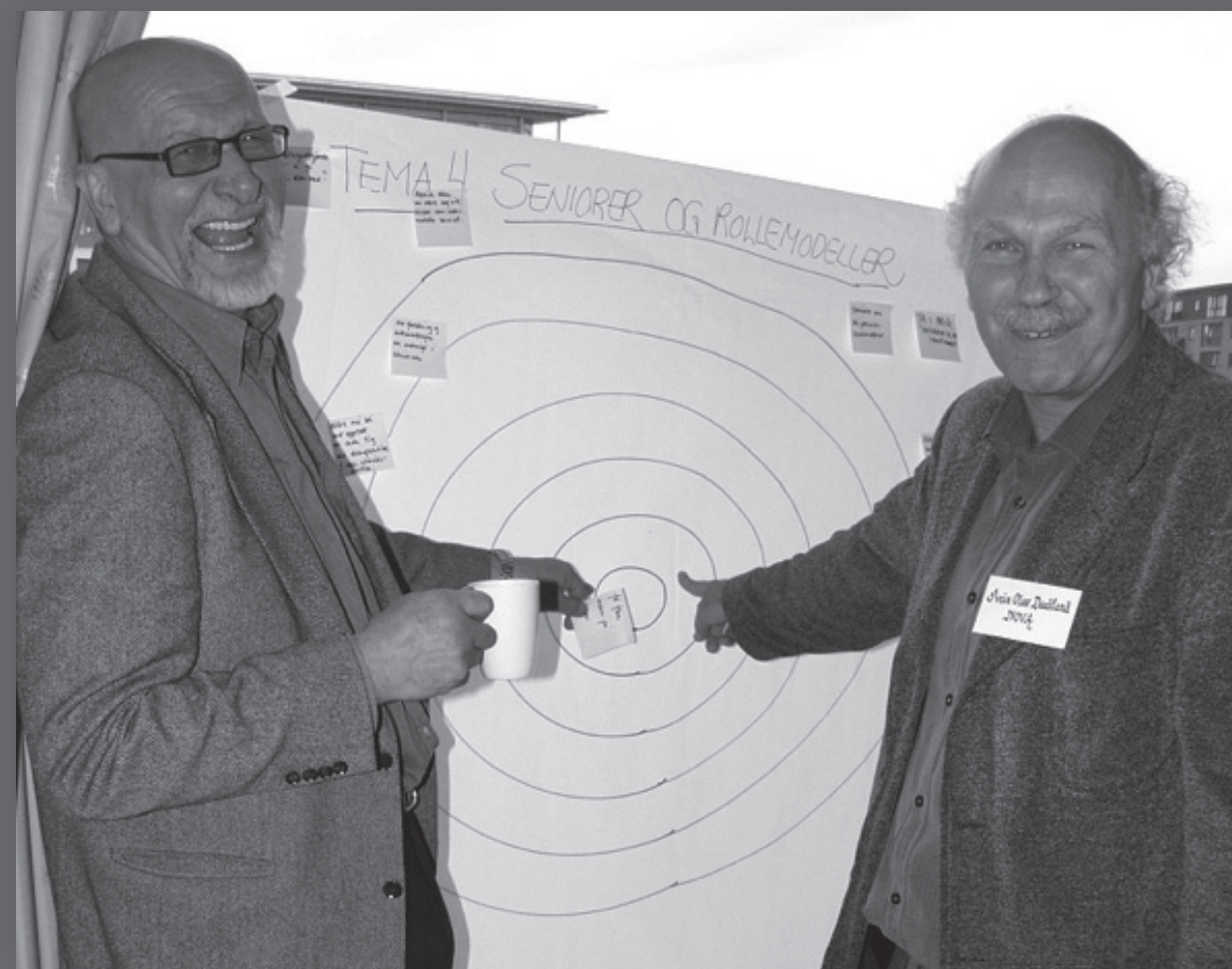
2. Fáze – Výběr priorit

- ➔ Na základě shrnutí předchozí fáze vytvořte jednotlivá řešení, či body diskuze a запиšte je na Post-It
- ➔ Vytvořte podklad pro „hlasování“ – plochu se soustřednými kruhy.
- ➔ Na vnější okraj umístěte karty a nechte účastníky „hlasovat“.
- ➔ Každý účastník má 2 hlasy, které může použít v hlasování o jednom tématu.
- ➔ Jeden hlas = jeden pohyb směrem dovnitř.
- ➔ Nesmějí se hýbat více než dva papírky Post-It.
- ➔ Mohou se hýbat pouze směrem dovnitř – nikoli ven.
- ➔ Post-It, které se dostaly nejbližší do středu jsou prioritní a pracuje se s nimi v další fázi.

3. fáze – Návrhy akčních plánů

- ➔ Na základě stanovených priorit účastníci pracují ve skupinkách a pro svá konkrétní témata vytvářejí akční plány – co se musí udělat v krátkodobém a v dlouhodobém horizontu.
- ➔ Kdo spolupracuje s kým na kterých otázkách a řeší prioritní oblasti?
- ➔ Kavárna končí krátkou prezentací akčních plánů.

Tato metoda byla inspirována a rozpracována na základě World Café <http://www.theworldcafe.com/>

Future workshop – plánovací workshop

Cíl

Hlavním cílem je propojit demokratické inovace s rozvojem schopností účastníků aktivně ovlivňovat svou budoucnost. Pomocí této techniky můžete vytvořit prostředí pro praktické a kolektivní utváření udržitelnější budoucnosti založené na každodenních zkušenostech lidí, kteří se do workshopu o budoucnosti zapojí. Jeho účastníci jsou „sociálními architekty“. Nejdůležitějšími „stavebními“ nástroji jsou myšlenky, zkušenosti, vize a sny.

Na plánovacím workshopu se pouze nediskutuje o budoucnosti, ale formou kritiky stávající situace se očekává budování konkrétních utopických myšlenek – určitých obrazů budoucnosti, akčních plánů založených na této kritice a obrazů budoucnosti formulovaných v průběhu workshopu o budoucnosti.

Popis metody

Workshop o budoucnosti je rozčleněn do tří vzájemně propojených fází:

1. Fáze kritik
2. Fáze vytváření utopií
3. Fáze realizace

Je moderován jedním či dvěma vedoucími workshopu a má vždy konkrétní téma, jako je např. „Naše místní komunita v roce 2020 – ukázkový příklad využití obnovitelné energie a udržitelného každodenního života“. Demokratický přístup a atmosféra workshopu o budoucnosti je podporována a zajišťována jednoduchým principem / pravidlem, který zastávají moderátoři workshopu a postupně i účastníci: „Není povoleno vzájemně si kritizovat kritiku a utopické nápady. Jste-li jiného názoru, bude to rovněž zaznamenáno.“

Ve Fázi kritiky jsou účastníci vyzváni k tomu, aby formulovali svou kritiku. Aby mohlo dojít k sociální změně, je důležité poznat a popsat, co nefunguje. Tato fáze vytváří soustředěním se na negativní záležitosti, které chcete změnit, důležitou základnu. Hlavní téma workshopu o budoucnosti se vysvětluje ze tří různých úhlů. Účastníci vyjadřují při brainstormingu v krátkých větách / slovech svou kritiku a ta je moderátory zaznamenávána na tapetu. Na konci této fáze utřídí účastníci ve spolupráci s moderátory workshopu „kritická slova“ do balíčků s názvem „kritická témata“. Fáze kritiky je zakončena tzv. „kritickými obrazy“, což je hmotné vyjádření kritických témat, a to buď ve tvaru „lidských soch“ či krátkých živých obrazů.

Ve Fázi vytváření utopií vymýšlejí účastníci takové vize budoucnosti, které jsou orientované na řešení, kreativní a inovativní a které se zakládají na kritice. Podnět, který tuto fázi otevírá, spočívá v uvolnění jejich sociální fantazie: „Kdybychom

mohli rozhodovat a všechno bylo možné, jak bychom chtěli, aby naše místní komunita vypadala?“ (ve vztahu k hlavnímu tématu workshopu o budoucnosti). Tato fáze je jádrem workshopu o budoucnosti a sleduje stejný postup jako ve Fázi kritiky: účastníci se vyjadřují pomocí krátkých vět / slov, jež moderátoři zaznamenávají na tapetu a jež vytvářejí balíčky „Témat utopí“.

Účastníci si volí, se kterým tématem chtějí pracovat, a následuje delší skupinová práce, během níž účastníci rozvíjejí nápady zaznamenané v rámci tématu a jsou ve své práci usměřováni pedagogickými podněty: „Návštěvníci ze země XY se doslechli o vynikajících výsledcích vaší práce v roce 2020 – přijedou na studijní návštěvu. Co tito návštěvníci uvidí, uslyší, ucítí – prohlídka s výkladem v potenciální budoucnosti?!“

Fáze realizace začíná konstruktivní, „citlivou“ kritikou každého z obrazů budoucnosti, čemuž říkáme „Děblův advokát“. Cílem této techniky je posílit a vyvinout obrazy budoucnosti. Následně skupiny rozvíjejí a popisují potenciální kroky vedoucí k realizaci obrazů budoucnosti. Na základě těchto popsaných potenciálních kroků se účastníci dohodnou, jaké kroky se budou podnikat nejdříve, a vytvoří konkrétní akční plány: „Kdo dělá co spolu s kým a kdy“?

Workshop o budoucnosti se obvykle zaznamenává ve formě hlavní / zápisové knihy. K uskutečnění workshopu o budoucnosti potřebujete přinejmenším jeden dlouhý den nebo jeden a půl dne, v ideálním případě dva dny.

Participující účastníci

Účastníky mohou být místní občané, může se jednat i o občany spolu se státními úředníky a místními politiky. Může se jednat o studenty ve škole, zaměstnance na určitém pracovišti atd. Je důležité, aby se lidé účastnili dobrovolně a měli z toho dobrý pocit a ne aby byla vynucená. Stejně tak musíte mít na paměti rovnováhu sil, někdy může být pro výsledek a postup nezbytné rozdělit celou skupinu do dvou paralelních workshopů, které se v průběhu workshopu setkávají a mění. Např. studenti budou v jedné skupině a učitelé v druhé, ob-

čané v jedné a místní volení zástupci v druhé. Záleží vždy na konkrétních podmínkách, za nichž se bude workshop konat.

Nejvyšší možný počet účastníků je kolem 30, v případě většího zájmu je možné uspořádat paralelní workshopy a všichni účastníci se mohou setkat např. na konci při prezentaci akčních plánů a při výstavě obrazů budoucnosti. Účastníci si mohou vzájemně navštěvovat místnosti pro workshop.

Očekávaný souhrnný výsledek realizace této metody

- ➔ Konkrétní kroky pro sociální změnu směrem k udržitelnější budoucnosti.
- ➔ Vznik nových sítí a spolupráce.
- ➔ Vzájemné získávání znalostí napříč sektory a skupinami.
- ➔ Nastolení důvěry, naděje a odhodlání.
- ➔ Budování sebedůvěry.
- ➔ Zplnomocnění.

Očekávaný výsledek v oblasti participace

Koncept workshopu o budoucnosti byl původně vytvořen jako politický nástroj. „Jak vrátit demokracii lidem = demos“ – toto je motivace dát obyčejným lidem možnost rozvíjet vlastní sny a přání, a to jak ve vlastních životech, tak i v jejich místních komunitách a ve společnosti. Tato metoda je praktickým řešením. Jedná se o metodu, která umožňuje neobvyklé získávání vědomostí a činí z demokracie způsob učení.

Očekávaný výsledek v oblasti lepšího propojení lidí a politiky

Podpora a rozvoj (místní) politické kultury pro účast občanů a pro budování udržitelnějších partnerství mezi skupinami občanů a orgány místní samosprávy, ať už odspoda nahoru a shora dolů či opačně, s cílem rozvíjet obecné blaho a udržitelný život.

Ukázka konkrétního workshopu o budoucnosti ve správní oblasti Re v Norsku

Ve správní oblasti Re moderovala Ideas Bank workshop o budoucnosti pod názvem „Re 2020 – místní energeticky soběstačná komunita“. Byl uspořádán tzv. „Fórem pro životní prostředí“. V návaznosti na Místní agendu 21 vytvořilo mnoho norských měst podobná fóra, aby si udrželo prostor pro spolupráci mezi místními politiky, úřadem, občany a soukromým sektorem.

Workshop o budoucnosti byl spojen s prezentací ukázky osvědčených praktik z Dánska, aby se podnítila víra v další potenciální budoucnost, co se týče soběstačnosti spolu s místním vlastnictvím a rozvíjením komunity (ostrov Samsø, kterému se během 10 let podařilo dosáhnout energetické soběstačnosti a zároveň i úspěšně rozvinout sociální aspekt života místní komunity). Tento workshop o budoucnosti se vztahoval k městskému plánu pro Klimatickou a energetickou soběstačnost. Cílem bylo začlenit občany a místní soukromý sektor do realizace plánu v konkrétních místních činnostech a do vybudování nových místních a udržitelných partnerství. Účastníci workshopu byli místní politici, občané, zástupci z místních nevládních organizací a místního soukromého sektoru.

Účastníkům přišlo velice užitečné odchýlit se od zaběhnuté pracovní rutiny. Jedním z výsledků byla změna plánu regulace nové obytné zóny. Příklad zpětné vazby z hodnocení: „Bylo užitečné pracovat spolu: politici, správa a občané, přiblížili jsme se tak rozhodnutím, které zároveň povedou k akci“, „Přemýšlení a konkrétní a vizionářská společná práce na budoucnosti byly podnětné, mělo by se to dělat pravidelně“. „Výzvou je, aby se v tomto způsobu práce pokračovalo a aby se pokračovalo v následné práci“.

Kritéria úspěchu

Workshop o budoucnosti není „odpovědí na vše“ – úspěch této metody závisí na předběžných přípravách a v následné práci. V místním projektu správní oblasti Re bylo velice důležité, abychom začali představením ukázky osvědčených praktik a ukázali řešení, o kterých byste se nedomnívali, že jsou možná a reálná. Stejně jako to, že my moderátoři během procesu využíváme další osvědčené praktiky, když skupiny pracují na realizaci a akčních plánech. Je zde tendence v určité fázi podléhat depresi, když se musíte vrátit zpět do reality od konkrétních vizí budoucnosti, kterou jste před tím navštívili ve fázi „obrazů budoucnosti“. Stejně tak je nesmírně důležité dobře naplánovat následné schůzky a přizvat různé odborníky, aby se přispělo k posílení Projektů budoucnosti.

Pro více informací:

Kirsten Paaby, vrchní poradkyně v Ideas Bank,
 kirsten@idebanken.no,
 telefon: +47 23 31 09 62,
 mobil: +47 909 747 88.
 Viz také: www.idebanken.no

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci
Finančního mechanismu EHP a Norského finančního mechanismu